

Romanschrijver en columniste Heleen van Royen werd op 9 maart 1965 in Amsterdam geboren. Ze groeide op in Amsterdam-West en heeft twee zusjes die 3 en 6 jaar ouder zijn. Ze is getrouwd met televisiepresentator Ton van Royen met wie ze, samen met hun kinderen Sam en Olivia, sinds 2005 in Portugal woont.

'Ik ben pas gaan nadenken over mijn jeugd toen ik zelf al volwassen was. Vooral toen ik mijn eerste kind kreeg, is er bij mij een soort klap gekomen van: jeetje, wat is er bij ons vroeger toch eigenlijk allemaal gebeurd? Mijn ouders hadden een moeizaam huwelijk waardoor de situatie thuis benauwend en drukkend was. Dat drukte een enorme stempel op mijn jeugd. Het lastige van herinneringen is dat je de nare dingen altijd beter onthoudt, maar er zijn absoluut ook leuke momenten geweest.

Als jongste van drie dochters had ik een aparte positie. Het was net of het gezin al gevormd was en toen kwam ik er ook nog eens bij. Voor mij was niet specifiek een rol weggelegd, ik moest er zelf wat van maken. Voor mijn middelste zusje was ik een fijne speelkameraad. Als zij naar school ging, stond ik te zwaaien en te wachten tot ze weer terugkwam. Ze speelde zo vaak schooltje met me dat ik, toen ik eenmaal naar school ging, helemaal niet hoefde te wennen.

Ik herinner me ook het aapjesspel dat we thuis graag deden. Dan speelden mijn middelste zus en ik dat er iemand jarig was en zat ik als cadeautje in een doos verpakt. 'Oooh, een áápje!' kigde mijn zus als ze me uitpakte. Ik was nooit gewoon een hondje of een poes, nee, ik was een áápje.

Mijn moeder was huisvrouw en mijn vader werkte als boekhouder bij een stenenfirma

in Amsterdam-Noord. Ik ken hem niet anders dan dat hij elke dag met de fiets op de pont naar Noord ging en weer thuiskwam. Hij verdiende niet veel, mijn moeder moest ieder dubbeltje omdraaien. Als ik in het weekend naar buiten keek, was de straat leeg: iedereen maakte tochtjes met de auto, maar wij niet. Bij ons kon niet veel. We hadden een lelijke eend, maar zelfs die ging op een gegeven moment de deur uit omdat-ie te duur werd. Ook voor sport was geen geld. Ik wilde dolgraag op paardrijden, maar dat kon niet. Als ik iets wilde, dan moest ik er zelf voor werken. Dat heeft mijn moeder er echt ingeramd. Ik ben dan ook snel begonnen met bijbaantjes. Babysitten, lege flessen naar de supermarkt brengen, dat soort dingen. Als ik één les in mijn jeugd heb geleerd dan is het wel dat als je iets wilt of als je het leuk wilt hebben in het leven, je daar zélf voor moet zorgen.

Van oorsprong zijn we katholiek. Ik ben gedoopt en heb ook communie gedaan. Mijn ouders waren niet zo strenggelovig als mijn grootouders, maar toch zat het geloof er nog wel in. Ik ging naar een katholieke basisschool en nam het geloof heel serieus. God zag ik als een soort Sinterklaas, iemand bij wie je je verlanglijstje kon indienen. Omdat ik vaak van alles wilde, maar wist dat je niet al te egoïstisch mocht zijn, begon ik – heel uitgekookt – altijd eerst met de vraag of alle

zieken beter konden worden en of hij de te jong gestorvenen weer levend kon maken. Daarna volgden mijn eigen sores: ik ben het sleuteltje van mijn dagboek kwijt, kunt u het voor mij terugvinden? Mijn godsbeeld werd er niet beter op toen bleek dat de doden niet meer terugkwamen en de wereldvrede er ook niet in zat. En toen ik een jaar of 20 was, heb ik me laten uitschrijven bij de kerk. Ik geloofde niet meer, bovendien was ik beledigd dat ik als baby gedoopt was. Ik vond het belachelijk dat ik zelf geen keuze had mogen maken. Toch blijf je eeuwig met het geloof opgezadeld zitten. Het wordt je als kind ingeprent en het blijft voor altijd ergens in je hoofd zitten: Jezus, dat hele lijden, de Bijbel. En een soort schuldgevoel ook: ik ben een afvallige.

De vakanties waren leuke momenten. We gingen bijvoorbeeld naar een pension in Drenthe, fietsen met mijn vader. M'n vader hield erg van de natuur: we vingen samen stekelbaarsjes en watervlooien, gingen naar het Vliegenbos. Thuis op balkon kweekte hij zwartgerande waterkevers. Die waren met uitsterven bedreigd en hij had bedacht dat hij de soort ging redden. Serieus! Hij viste waterkevernestjes uit de sloot, deed ze in een aquarium totdat de larfjes er uitkwamen. En als het hem te lang duurde, knipte hij de nestjes eigenhandig open. De larfjes deed hij in een modderbak waar ze zich >

1969

'Op vakantie in de Ardennen met m'n vader en m'n oudere zussen. Ik zit in de zwemband, ik ben hier een jaar of 4.'

'Mijn grote verdriet is dat ik het nooit recht heb kunnen zetten'

‘Ik ben nooit naar het graf van mijn vader geweest, ik ben er bang voor’

‘Met mijn grote zussen.
Ik zit in het midden.’

‘Met mijn vader,
op vakantie in België.
Ik was een jaar of 6.’

‘Mijn ouders waren best al ‘oud’ toen ze mij kregen.
Mijn moeder is van 1930, ze was 35 toen ik werd
geboren. En mijn vader was 9 jaar ouder.’

‘Op de kleuterschool. Ik was toen al
ongeduldig en eigenzinnig. Op mijn
tweede dag ging ik naar de juf: ‘Gaan
we nu alweer prikken?’ Ik was wel klaar
met dat geprik, ik wilde iets nieuws.’

Heleen van Royen publiceert deze week haar nieuwe boek *De manntester*, een roman over een vrouw die zich door andere vrouwen in laat huren om hun geliefde op de proef te stellen. Het is na *De gelukkige huisvrouw* (2000), *Godin van de jacht* (2003) en *De ontsnapping* (2006) haar vierde roman. *De gelukkige huisvrouw*, waarin de zelfmoord van haar vader een grote rol speelt, werd in vele talen vertaald en bewerkt tot een filmscenario en een toneelstuk (vanaf december in de theaters).

ingroeven en zich moesten verpoppen tot kevers. Waarschijnlijk zag hij enorme zwermen kevers voor zich, die dan vanaf ons balkon, hup, de wijde wereld in zouden vliegen. Of het daadwerkelijke keverstadium ooit is bereikt, weet ik niet meer, maar het hele voortraject staat me in ieder geval nog goed bij.

Dat zijn leuke dingen, alleen realiseerde ik me dat pas toen ik volwassen was. Toen een vriendin tegen me zei: ‘Jeetje, dat lijkt me leuk, een vader die kevers kweekt op het balkon’, zag ik pas dat hij ook heel bijzonder was. Maar toen was het al te laat. Ik heb nooit – en dat is ook mijn grote verdriet – met hem kunnen praten en het recht kunnen zetten.

Mijn moeder was altijd behoorlijk negatief over mijn vader, en daardoor besloot ik op een gegeven moment dat zij goed was en hij slecht. Als kind lijkt het of je een soort keuze moet maken als je voelt dat er spanning hangt. Er was vaak ruzie en ik koos automatisch partij voor mijn moeder. Met haar was ik het meest samen, zij voedde me op en zij had de meeste invloed op mij. Mijn vader bemoeide zich niet zo veel met mij. Op die tochtjes nam hij ons wel allemaal mee, maar ik kan me weinig gesprekken met hem alleen herinneren. Hij was erg met mijn oudste zus bezig. Dat was zijn afgod, van haar had hij grootse verwachtingen. Met mijn middelste zus botste hij en ik had niet echt een rol. Mijn moeder zei altijd dat hij liever een zoon had gehad. ‘De derde had een jongen moeten zijn. Hij was enorm teleurgesteld toen hij wéér een meisje kreeg. Hij wilde zelfs niemand bellen na jouw geboorte, want hij vond het een enorme afgang’, herhaalde mijn moeder ieder jaar op mijn verjaardag. Dat ging in mijn hoofd zitten, ik voelde me

niet gewenst. Later opperde mijn psychiater dat mijn vader zich er misschien al na een uur mee had verzoend dat hij nóg een dochter had gekregen. Maar omdat ik dat verhaal steeds opnieuw hoorde, geloofde ik het zoals het werd verteld. Ik heb het ook nooit van mijn vader zelf gehoord, altijd alleen van haar. Dat heb ik mijn moeder wel kwalijk genomen, dat ze me dat zo heeft ingeprent.

Naast zijn passie voor de natuur, was mijn vader ook erg belesen en muzikaal. Hij las onder andere Nietzsche en had de grootste ideeën. Zo bedacht hij een nieuw muziekschrift op basis van letters. Want het klassieke notenschrift vond-ie aardig, maar te ingewikkeld. ‘Noten lezen moet je echt leren’, zei hij, ‘maar lezen kan iedereen al.’ Dag en nacht speelde hij piano om alle stukken van Bach en Chopin in zijn zelfbedachte muziekschrift om te zetten. Hij liet zijn idee notarieel vastleggen en stuurde het naar verschillende muziekkuitgeverijen in binnen- en buitenland. Mijn vader dacht echt er mee door te kunnen breken. Maar tot zijn grote teleurstelling werd het overal weggewoven. Hij zou nooit doorbreken, zoveel was wel duidelijk en mijn vader werd daarop steeds somberder. Raakte steeds meer in zichzelf gekeerd. Op een gegeven moment speelde hij de hele dag door piano. Hij leefde volkomen in z’n eigen wereld.

Zelf heb ik nooit gespeeld – ik was 13 en het interesseerde me geen bal – maar nog steeds maakt pianomuziek iets in me los. Ik word er triest van. Achteraf gezien realiseer ik me dat ik op mijn vader lijk. De gekte, de creativiteit en de depressiviteit die ik in me heb, moet ook in hem hebben gezeten.

De situatie was echt hopeloos. Langzaam aan raakten de verhoudingen in ons gezin

volledig verstoord. Mijn moeder besprak veel met mij en regelmatig zei ik tegen haar dat ze moest gaan scheiden: ‘Ga toch weg bij die man, dit schiet niet op.’ Dat zijn natuurlijk rare uitspraken voor een 12-jarige, maar ik zag het echt zo. De ruzies, het geschreeuw, er was zo veel spanning in huis. De eerste poging tot een scheiding mislukte: mijn vader beloofde beterschap. Maar toen mijn ouders uiteindelijk toch scheidden, weigerde mijn vader het huis te verlaten. Mijn moeder, mijn zussen en ik keerden ons steeds meer van hem af. We vonden hem vervelend en het moest maar eens afgelopen zijn, dan konden we verder met ons leven. We hebben hem verstoten en daar heeft hij nogal drastisch op gereageerd. Pas jaren later hoorde ik hoe het precies is gegaan.

De zomervakantie was begonnen, mijn zussen waren op vakantie en ik logeerde bij een tante. Omdat mijn ouders op papier al waren gescheiden, sliep mijn moeder steeds in een van onze bedden. Maar toen iedereen weer thuiskwam, moest ze weer terug naar haar eigen bed. Daarom zei ze tegen mijn vader: ‘Als je niet weggaat, slaap je maar op een campingmatrasje in de huiskamer.’ Dat is schijnbaar de druppel geweest, want hij heeft er nooit geslapen. Die nacht is hij verdwenen en na een week werd hij gevonden. In de Sloterplas. Hij had zich diezelfde nacht nog verdronken.

Toen we het hoorden, reageerden mijn zussen en ik op zijn zachtst gezegd vreemd. We kwamen niet meer bij van het lachen. Stelden een overlijdensadvertentie op: ‘Met gróte vreugde geven wij kennis van...’ Dat geeft wel aan hoe de situatie was. Het was een dolgedraaide, zeer ongezonde gezinssituatie. Mijn moeder was ontzettend verdrietig, maar wij waren opgelucht: het probleem was opgelost.

Na mijn vaders dood heeft mijn moeder zich heel kranig gehouden. Ze is gaan werken en heeft ervoor gezorgd wij – drie meiden van 13, 16 en 19 – onze school afmaakten en konden studeren. De band tussen mijn moeder en mij is altijd erg sterk geweest. Na de dood van mijn vader groeide ik nog dichter naar haar toe. Maar toen ik zelf moeder werd en met een andere bril naar het verleden keek, ben ik ook weleens kwaad op haar geweest. Inmiddels heb ik – voor zover dat mogelijk is – geaccepteerd wat er is gebeurd. Het heeft geen zin om steeds terug te kijken, de pijn naar boven te halen of beschuldigend naar iemand te wijzen, ik leef nu. In het gezin waar ik vandaan kom, is er veel misgegaan wat helaas niet meer te repareren valt. In mijn eigen gezin is dat gelukkig niet zo, dat koester ik.

Ik ben, als enige, niet naar zijn begrafenis geweest. Ik vertikte het gewoon. Ook later ben ik nooit naar zijn graf gegaan. Ik heb er wel regelmatig over gedacht, maar ik ben er bang voor: het is te emotioneel. Het nare van zelfmoord is dat het een enorme kras maakt op het leven van de achterblijvers. Een kras die nooit meer weggaat. Ook al heb ik een prachtig leven en voel ik me een enorm bevoorrecht mens, het zit er wel. Op moeilijke of zwakke momenten, of als er grote dingen gebeuren, kom ik er op een of andere manier altijd weer op terecht. Dan denk je er weer aan. Aan de tragiek van het verleden. Aan de mislukking. We hebben ons van hem afgekeerd en hij heeft zelfmoord gepleegd. En hoewel het mij misschien niet aan te rekenen is, voel ik me toch schuldig. Want: hád ik maar met hem kunnen praten, hád ik het maar gezien, hád ik maar, hád ik maar. Maar ik had geen flauw benul: ik was een kind. <<